

Oponentura diplomu Lady Chromelové, doplnění města Albrechtice, ateliér Štěpána Valoucha.

Zadání a program.

Sudety – již to označení evokuje napětí, historickou paměť, boje, lidské osudy i příběh k výšinám a následný pád. Doba se změnila, lidé odešli, aby jiní přišli. Evropa je uspořádána a zdánlivě stabilizována. Speciálně dnes mě však trochu mrazí, píšu-li tyto věty. Sudety kolem Jeseníků mají v šobě jakousi přírodní ušlechtilost, pro mne to nejsou ty dramatické a hořké Sudety, například kolem Bělé nad Radbuzou či Chebu. Mohutné kopce, vysoké smrčiny, balvany v lesních potocích, to vše zjemňuje zvláštní smutek, který cítím v západním pohraničí. Je hezké, že si Lada vybrala toto téma – vždyť architektura nejsou jen lesklé domy v metropoli. Je to též (a do budoucna bude čím dál více) práce s krajinou, celými oblastmi, okrajovými sídli, práce na pomezí urbanismu, landscapu, sociologie a kronikářství. Taková práce je neviditelná, dlouhodobá a vyžaduje hluboké propojení s místem, které je často tiché a zdánlivě netečné. Zabývat se městem si žádá pobyt v něm, pokojnou procházku a čas. A čas je to, čeho se zbavujeme, přihloupě jej měníme za zážitky a akci. Lada svou práci komentuje výňatky z knihy Vykorenění, ty výňatky znějí spíše depresivně, doufám, že pointa tohoto diplomu je víra, že lze věci probudit a znovu oživit.

Analýzy.

Vidím významné objekty ve městě, vidím jeho historii, staré fotografie a časovou osu. Urbanistická struktura, schwarzplan, mapy – to vše může být technickým podkladem pro práci architekta, pak se však musí přidat i člověk, se srdcem, nejasnými pocity, prvním dojmem a jinými neměřitelnými nástroji. Kéž by se na škole vyučovala i obyčejná neakademická citlivost na počasí, lidské tváře, stromy, drobné uliční podivnosti, empatie k místu. To, co Indiáni (a jiní) používali pro vztah sebe ke světu. Lze to vyučovat? Máme vztah ke světu? Neb dnešní doba chce výkon, pokud možno i úspěch a hlavně plnit úkoly, často jeden zbytečnější než druhý, vztahy (k místu, lidem, zvířatům) zatěžují, my budujeme globální odmaterializovanou společnost, která může žít stejně v Bangkoku nebo v Helsinkách, všude šťastně, moderně a online. Možná by jako analýza posloužily i náladové skicy, zvukový záznam zpěvu ptáků či motorů aut, zastavení se na kus řeči s náhodným chodcem a záznam toho. Zajímavá je problémová mapa a výsledek průzkumu veřejného mínění. Jak byl proveden?

Koncept, návrh, urbanismus.

Jak má architekt reagovat, ocitne-li se v cizím městě? Čím dál více si uvědomuji, že mě ve škole učili rozborům, dopravní struktuře, zónování, správným poměrům zástavby a zeleně, mluvili o veřejném prostoru, o černých čtverečkách na schwarzplanu, o plochách a bilancích. A tak na stará kolena jako samouk se učím (někdy úspěšně, často neúspěšně) vnímat energie ulice, dvorů, číst bílá místa mezi černými čtverečky, učím se jak být Indián, učím se nebát mluvit s náhodnými chodci. Prostor se náhle rozšiřuje, město mluví, věci se odhalují. Někdy se mi pak zdá, že správně navržený urbanismus je prázdný a mělký a ošklivá banální ulice plná života a šťávy. Nekritizuji snahu autorky jít na to poctivě, systémově, jen se dělím o zkušenost, že náš obor na něco zapomněl. Lado oceňuji Tvé drobné postřehy – např. budova pivovaru – dvě dominanty – komín a věž, oceňuji střídání měřítek – dopravní okruh a pak palouček. Myslím, že těchto věcí je zde ale více, přidal bych je, možná z nich udělal takové pexeso. Více bych definoval, co je hlavní pointou? Oživit město, uspořádat, probudit? Říci to.

Tedy?

Drobné zásahy, ulice, bílá místa schwarzplanu.

Lada je naznačuje, některé kreslí. Víc Lado, víc. Musí jich zde být desítky. Řešit město není jen uspořádat dopravu a rekonstruovat náměstí, je to též lavička zde a strom zde a najít provozovatele sem a nájemce tam. Existuje viditelná práce, která se dobře prezentuje nespokojenému zastupitelstvu i ta neviditelná, která

dojde občanovi po létech. Co třeba tyto drobnosti formou Pexesa? Bílá místa – tím nemyslím Hic sunt leones, ale prostor mezi objekty - ne-architekturu. Popsat, naznačit, že o nich víš.

Architektura.

Lada navrhuje domy ve středu města, doplňuje tuto centrální plochu. Domy jsou volně položené, jde o objekty s okolím kolem. Dobře navazují na okolní strukturu zastavění. Mají přirozené měřítko i výšku. Jsou strohé, jednoduché, přitom s duší. Mají rozmanitou typologii, mohly by přinést oživení. Ale také nároky na peníze, hotel musí někdo provozovat a uživit, sportovní halu a bazén musí někdo stále vytápět a čistit. Zde bych doporučil doložit úvahu o financování, kdo, jak, za kolik?, stanovit předpoklad nároků. Tím, že jsou objekty rozesety, umožňují etapizaci, správné. Má ta dostavba nějaký centrální veřejný prostor? Je to ten altán? Popichuji poznámkou - mým subjektivním pocitem, že architektura navrhovaných objektů je spíše městská, až antická. A dále popichuji – nedají se k těmto funkcím využít jakékoliv stávající objekty ve městě? Obhaj to Lado.

Technologie, veřejná infrastruktura, legislativa, právní rámec.

To vše je součástí naší práce. Prodlíráme se mezi tím, opatrně našlapujeme, někdy vztekle boříme, bojujeme, někdy se o to opíráme. Jsou to duchové, kteří jsou během návrhu s námi, a klient očekává, že s nimi všemi komunikujeme, všechny uspokojíme. Jak Ty s nimi komunikuješ? Jaký dopad bude mít Tvůj návrh na síť, jak se vyrovnáváš s majetko-právním rámcem, jaké požadavky máš na technologie, jaké investice bude muset město udělat?

Plány, grafika, presentace.

Grafická úroveň práce je nadstandardní, díky. Pro někoho je to možná nedůležité, já mám rád hezké obrazy, lépe se mi o nich přemýšlí. Čitelnost a zkratka je navíc téma pro klienta, pro případné přesvědčení zastupitelstva, pro pochopení lidí mimo obor. Moderní fotorealistické vizualizace jsou ukončené - takto pokládám na stůl a basta fidli, zde vidím romantické obrazy, které lze domýšlet, promítám si do nich své představy, atmosféru, to je dobré, nechává to prostor. Více bych v práci graficky zdůraznil cestu od rozborů a velkého měřítka až po návrh objektů samotných, po jejich detail.

Kontroverze a otázky.

Je zde mírný skok – od územního plánu a obchvatu se náhle ocitám v území v centru města, které je nakonec řešeno. Propojil bych tyto fáze. Zabýval bych se více a popsal technickou stránkou zásahu. Doložil bilance, provedl nějakou ekonomii návrhu – tolik bouráno, tolik postaveno, HPP, předpoklad prodeje, zisk. To není surovost, to jsou čísla, která mohou zadavateli pomoci v jeho rozhodování. Provedl bych úvahu, zda mám pro ty objekty lidi, jaký je sociologický předpoklad růstu či stagnace, jaké jsou politické plány města?

Celkové hodnocení.

Ladu znám z dob mého učení jako srdcačku, člověka, kterého baví život, který neztratil své vnitřní dítě. Uf, jak osvěžující, blahopřeji. To stejné cítím z této práce, skicy jsou krásné a přirozené, navržené objekty záhadné, nadčasové, přitom moderní i trochu odvážné. Zdůraznil bych pointu diplomu – co konkrétně ty navržené objekty přinesou? My jako architekti si na to odpovíme, odpovědět si na to má však klient.

Přes mé otázky oceňuji komplexnost a hlavně citovost práce a hodnotím za B.

Přeji zdar dále v životě!

25.5.2022, David Kraus.

